

NGĀ PAEREWĀ POUAKO PAETAHI: AOTEAROA

EDUCATION COUNCIL

NEW ZEALAND | Matatū Aotearoa

E whakatūturu ana ngā paerewa nei i te rite tahi o te mana me ngā motika a te Māori me te Pākehā i raro i te Tiriti o Waitangi.

Ko te pouako paetahi e tomo ana ki ngā mahi whakaako, ka mārama pū ki te wāhi nui ki a ia e tutuki pai ai i ngā ākongā katoa tēnei mea te ako.

MŌHIOTANGA NGAIO

Paerewa 1:

E mōhio ana te Pouako Paetahi he aha hei whakaako māna

- a. kua whai mōhiotanga marau e hāngai ana ki ngā ākongā me ngā wāhanga ako o tā rātau hōtaka
- e. kua whai mōhiotanga tikanga akoako e hāngai ana ki ngā ākongā me ngā wāhanga ako o tā rātau hōtaka
- h. kua whai mōhiotanga ki ērā o ngā marautanga o Aotearoa e hāngai ana
- i. kua whai mōhiotanga marau, mōhiotanga tikanga akoako hoki, hei tautoko i ngā ākongā kei te ako i te reo Ingarihi hei reo tuarua, kia puta pai ai rātau i te marautanga

Paerewa 2:

E mōhio ana te Pouako Paetahi ki te āhua o ngā ākongā me ā rātau huarahi ako

- a. kua whai mōhiotanga ki te whānuitanga o ngā ariā me ngā rangahau e hāngai ana mō te wāhi ki ngā tikanga akoako, te tipu o te tangata me te ako
- e. kua whai mōhiotanga ki te whānuitanga o ngā ariā, ngā mātāpono me ngā tikanga aromatawai, aromātai e hāngai ana
- h. kua mōhio me pēhea te whakapakari i ngā rautaki whakaaro hōhonu o ngā momo ākongā huhua
- i. kua mōhio me pēhea te kōwhiri i ngā kai o te marautanga e tika ana ki ngā ākongā me te horopaki ako

Paerewa 3:

E mōhio ana te Pouako Paetahi ki te wāhi ki te horopaki hei kawē i te whakaako me te ako

- a. kua mātau ki te pānga matatini o ngā āhuatanga whaiaro, pāpori, ahurea tērā ka pā mai ki ngā pouako me ngā ākongā
- e. kua whai mōhiotanga ki te reo Māori me ngā tikanga Māori e tika ai te kawē o ngā mahi i ngā horopaki kākano rua o Aotearoa
- h. kua mātau ki te āhua o te mātauranga i roto i ngā horopaki kākano rua, kākano tini, pāpori, tōrangapū, ohanga, kōrero nehe o Aotearoa

MAHI NGAIO

Paerewa 4:

Whakamahi ai te Pouako Paetahi i te mōhiotanga ngaio ki te āta whakarite i te akomanga hei taiao haumarū, kia tino pai anō hoki te whakaako me te ako

- a. ka nanao atu i ngā mōhiotanga marautanga me ngā mōhiotanga tikanga akoako, ka kuhu atu ki ā rātau mahi māherehere, whakaako, aromātai hoki
- e. ka whakamahi, ka whakaraupapa i ngā momo wheako hei ārahi, hei whakaū i te tutukinga pai o ngā mahi ako a ngā ākongā
- h. ka hāpai i ngā whāinga tiketike mō ngā ākongā katoa, ka arotahi ki te ako, ka hāpai anō i te kanorautanga
- i. ka whakaatu i tōna matatau ki te kōrero, tuhituhi hoki (reo Māori, reo Pākehā rānei), ki ngā mahi tātai, me te hangarau pārongo e hāngai ana ki tōna tūnga
- k. ka whakamahi tika i te reo Māori me ngā tikanga-ā-iwi i roto i ā rātau mahi
- m. ka whakaatu i tōna whakapau kaha ki te whakaū, ki te whakakaha ake i te noho haumarū ā-tinana, ā-wairua o ngā ākongā katoa

Paerewa 5:

Whakamahi ai te Pouako Paetahi i ngā taunakitanga hei hāpai i te ako

- a. ka āta wherawhera, ka arohaehae i ngā taunakitanga hei huritao, hei whakapai ake anō hoki i ā rātau ake mahi
- e. ka whakakao, ka tātari, ka whakamahi i ngā mōhiohio aromatawai hei whakapai ake i te ako, hei taki hoki i ngā mahere
- h. ka mōhio me pēhea te tuku tika i te mōhiohio aromatawai ki ngā ākongā, ki ō rātau mātua/kaitiaki, me ngā pouako o te kura

UARA NGAIO, HONONGA NGAIO

Paerewa 6:

Whakawhanaunga ai te Pouako Paetahi ki ngā ākongā me ngā tāngata o roto i ngā rōpū ako

- a. kua kite i te pānga o ngā uara me ngā whakapono ki ngā ākongā me tā rātau ako
- e. kua mōhio me pēhea te mahi tahi me ngā hoamahi, ngā mātua/kaitiaki, ngā whānau me ngā hapori
- h. ka whai kia torokaha ngā hono ki ngā ākongā
- i. ka whakarite i ngā whakaakoranga kia ngākaunui mai ai ngā momo ākongā katoa
- k. ka kitea i roto i āna mahi te whakaaro nui ki te reo Māori me ngā tikanga-ā-iwi

Paerewa 7:

E ngākaunui ana, e pūmau ana te Pouako Paetahi ki te mahi whakaako

- a. ka hāpai i Ngā Tikanga Matatika o Matatū Aotearoa
- e. kua mōhio ki ngā kawenga taha matatika, taha ngaio, taha ture kei runga i te pouako
- h. ka mahi tahi ki ērā atu tāngata he kawenga kei runga i a rātau mō te ako me te noho ora o ngā ākongā
- i. e taea ana e ia te whakapuaki, te taunaki hoki ōna ake whakaaro e pā ana ki te whakaako me te ako